

Glasiło

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejuje:

Jakob Dimnik,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 4. Ljubljana, 16. svečana 1897. XXXVII. leto.

Vsebina: E. Gangl: O stoletnici cesarske pesmi. — Stoletnica cesarske pesmi. — Volilna pravica stalnih učiteljev. — J. Režek: Razgovor o učiteljskem konviktu — Proračunska razprava o ljudskem šolstvu v državnem zboru. — Književnost. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Geslo: „Ne nazaj, ne navzdol, ampak naprej in navzgor“.

O stoletnici cesarske pesmi.

Bog ohrani! . . . Sto že dolgih let
Narode razvneva, navdušuje,
In nebo, ki to molitev čuje,
S srečo, slavo in z močjo obsuje
Njega, ki nam vlada rodni svet! . . .
Pesem je pobožna! . . . V božjem hrami
Moli svečenik, ž njim ljudstvo moli,
Ki k Bogu v ljubezni kliče sami:
„Čuvaj Ga, naj biva koderkoli,
Njemu mi do smrti smo udani —
Našega cesarja Bog ohrani!“
Pesem veličastna! . . . zbor mladine
Ž njo razgreva in bodri se v šoli;
Kot bi vrela iz srcá globine,
Mlada četa pesem to prepeva —
Rádost in ponos ji z lica seva!
Pesem je navdušujoča! . . . V boji

Čete si nasproti že stojé . . .
Zdajci pesem zazveni — srcé
Sleharo vstrepeče, kri mu vzroji,
Prsi širijo se, srčnost rase,
Čuj žvenket orožja . . . „Večne čase
Bog ohrani carja, dragi dom!“
In poleže se viharni grom —
Mnogi je junak položil glavo
Za domovja čast, za njega slavo! . . .

O, da bi zvenela veke let,
Pesem ti ponosna in vesela,
Da bi narodom ti duše grela,
Plamen jim ljubezni žgala svet!
O, zapojmo iz srcá udani:
Bog ohrani, car, Te, Bog ohrani! —

E. Gangl.

Stoletnica cesarske pesmi.

Dne 12. svečana t. l. minulo je sto let, kar se je pela prvič naša prelepa cesarska pesem in sicer na rojstni dan cesarja Franca I., dne 12. svečana 1797. l. Kakor smo poročali v 3. številki našega lista, je po nasvetu glasbenika Haydna minister grof Saurau naročil pesniku Leopoldu Haschki, naj zloži primerno pesem. Minister Saurau je to pesem dne 28. prosinca 1797. l. odobril, na kar jo je Haydn uglasbil.

Naš list je že 1. 1894. v svoji 1. in 2. številki objavil obširne zgodovinske podatke o cesarski pesmi in o skladatelju Haydnu ter prinesel tudi v prilogi cesarsko pesem po prvotni melodiji, kakor jo igrajo vojaške godbe in kakor se ima učiti tudi v šoli. Mislimo pa, da bomo ustregli slovenskemu učiteljstvu, če letos, ko praznujemo stoletnico tega mojsterskega dela Haydnovega, napišemo zopet par vrstic, kako je nastala avstrijska himna.

Ko je veliki glasbeni umetnik Haydn l. 1791. prepotoval Angleško, so mu vedno doneli po ušesih mogočni glasovi angleške himne „God save the King“. To je vzbudilo v njem željo, tudi svoji domovini podariti pesem, v kateri bi se kazalo navdušenje in ljubezen vseh narodov do vladarja. Haydn izrazi svojo željo tedanjemu predstojniku c. kr. dvorne knjižnice, baronu Gottfriedu Swieten-u. Ta stopi v dogovor z ministrom grofom Saurau-om, kateri naroči avstrijskemu pesniku Leopoldu Haschki, da zloži primerno pesem, kojo bi Haydn potem uglasbil.

Dne 12. svečana 1797., na rojstni dan cesarja Franca I. je zadelona prvič avstrijska himna:

Bog obvaruj cesar Franca,
Srečo, zdravje Bog mu daj! i. t. d.

(Glej „Učit. Tov.“ l. 1894. str. 23!)

Pesem so avstrijski narodi vsprejeli z velikanskim navdušenjem ter se je prepevala po mestih in selih naše širne Avstrije.

Po smrti cesarja Franca je dobil najprvo Karol pl. Holtei in potem Josip Krist. baron Zedlitz nalog, da sestavi predrugačenim razmeram primerno besedilo. To delo je bilo za časa vladanja cesarja Ferdinanda podstava Haydnove cesarske pesmi.

Prva kitica te pesmi se je glasila sedaj nemško:

Segen Oest'reichs hohem Sohne
Unserm Kaiser Ferdinand!
Gott von deinem Wolkenthrone
Blick erhörend auf dies Land!
Lass' ihn auf des Lebens Höhen,
Hingestellt von deiner Hand,
Glücklich und beglückend stehen,
Schütze unsern Ferdinand.

Pri vsakem vladarju je bilo treba pre narediti besedilo cesarske pesmi. Ko je nastopil vladarstvo cesar Franc Jožef I., se je izrazila želja, da bi se sestavilo tako besedilo, ki bi se vjemalo na vsacega vladarja ter vzbujalo njega ljubezen, zvestobo in udanost narodov.

Na poziv tedanjega ministra Aleksandra barona Bach-a se je ukvarjalo več avstrijskih pesnikov s tem delom. Od vseh ponudeb kar jih je došlo, je najbolje ugodil Ivan Gabrijel Seidl, varuh c. kr. novčnega in starinarskega kabineta. Z Najvišjim pismom z dne 27. sušca 1854. se je določila Seidlova pesem kot avtentično besedilo avstrijske himne.

Po tem za vse čase neizpremenljivem besedilu se je glasila avstrijska himna tako-le:

Bog ohrani, Bog obvari nam Cesarja Avstrijo! i. t. d.

(Glej prilogo „Učit. Tovariš“-a l 1894. štev. 1.; to prilogo ima v zalogi Miličeva iskarna po 4 kr.)

Na občno željo avstrijskih narodov je zložil Seidl pozneje tudi posebno kitico cesarske pesmi na našo cesarico in sicer:

In s cesarjem zaročnica, ene misli in krvi, i. t. d.

Kakor pred sto leti, z izstim navdušenjem se poje Haydnova „cesarska pesem“ tudi danes ob njeni stoletnici od sela do sela, od palače do zadnje gorske koč, združujoč vse narode širne in lepe nam domovine do presvetle vladarske rodovine.

Volilna pravica stalnih učiteljev.

Pred državnoborskimi volitvami smo. Mogoče, da bi se utegnil tudi pri teh volitvah naš zastareli volilni red glede volilne pravice stalnih učiteljev napačno tolmačiti, kakor se je to zgodilo pri zadnjih deželnozborskih volitvah. Da se to ne zgodi, opozarjamo vse stalne učitelje na članek, ki ga je prinesel naš list l. 1895. str. 301 pod naslovom: „Ima-li stalni učitelj volilno pravico?“ in pa na članek v istem letniku str. 397 pod zaglavjem: „Volilna pravica stalnih učiteljev“. Če bi se pri sedanjih državnoborskih volitvah kakemu stalnemu učitelju kratila volilna pravica, naj postopa tako, kakor je razvidno iz nastopnega slučaja:

Št. 22.548.

Gospodu Josipu Novaku, učitelju

na Brezovci.

V rešitvi Vaše pravočasno pri županstvu na Brezovici vložene reklamacije z dne 25. oktobra t. l. o tem, da Vi kot stalni učitelj na Brezovici niste vpisani kot volilec v volilskem imeniku tistih, ki imajo pravico voliti volilne može za deželnozborsko volitev, razsodim na

podlagi § 27. volilnega reda za deželni zbor, da Vi brez ozira na to, plačujete li davek ali ne, edino le kot stalni učitelj v zmislu § 15. (zadnji odstavek) deželnozborskega volilnega reda in § 1. f) občinskega volilnega reda nimate volilne pravice. Ta pravica pristojna po postavi le načelnikom in nadučiteljem ljudskih šol.

Proti temu odloku Vam je prost priziv tekom 3 dni na vis. c. kr. deželno predsedništvo v Ljubljani.

Priziv se ima tukaj vložiti.

C. kr. okrajno glavarstvo v Ljubljani 30. oktobra 1895.

Tekavčič, m./p.

Št. 22.921.

Gospodu Josipu Novak-u, učitelj
na Brezovici.

Visoko c. kr. deželno predsedništvo razveljavilo je z odlokom z dne 3. novembra t. l. št. 9628, vsled Vaše reklamacije z dne 1. listopada t. l. tukajšni odlok z dne 30. vinotoka t. l. št. 22.548, v katerim se Vam ni priznala volilna pravica do volitve, ter je visokoisto ukrenilo, da se imate vpisati v volilne liste iz razloga, da se ne strinja več za čas veljave politične šolske uprave z dne 11. vel. srpana 1805. navadni ter v občinski volitveni red vsprejet izraz višji učitelj s pojmom nadučitelja naše šolske postave, tem več se sedanji stalno nastavljeni učitelji izjednačijo v politični šolski upravi z leta 1895. nastavljenimi višjimi učitelji.

Torej pristojna volilna pravica za občinski odbor stalno nastavljenim učiteljem po § 1. pod točko 2 f) obč. volitvenega reda in vsled tega po § 15. volitvenega reda za deželni zbor tudi do volitve volilnih mož za deželnozborske volitve.

O temu se s pristavkom obvestite, da se ob enem potrebno ukrene, da se sprejmete v volilne liste za jutranjo volitev volilnih mož.

C. kr. okrajno glavarstvo Ljubljana, dne 5. listopada 1895.

Žitnik, m./p.

Razgovor o učiteljskem konviktu.

Poročal na obnem zboru dne 28. gradna l. l. Juraj Režek.

Slavni zbor! Točka, o kateri Vam bodem v imenu odborovem poročal, je silno važna in vredna vse pozornosti ter vsestranskega in temeljitega razgovora; prosim Vas torej, da blagovolite jasno in odločno povedati svoje mnenje in nam dati kaj dobrih mišljajev in praktičnih nasvetov.

Iz naših društvenih pravil je razviden samo namen društva (§ 2.); notranja vredba, stavbeni in finančni načrt pa so se prepustili poznejšemu času. Odboru se ni zdelo potrebno že precej v I. letu društve-

nega obstanka razgovarjati se o tem, ker smo bili mnenja, da moramo imeti poprej kaj denarja in potem se bode še le dalo razgovarjati in sklepati o uredbi in celem načrtu našega konvikta.

Danes pa se nam vidi potrebno, da imamo jasno pred seboj; kaj hočemo in kako bode uravnan konvikt gledé na notranjo uredbo in na stavbo samo. To pa se nam vidi že sedaj potrebno iz dveh vzrokov: 1.) gledé na prošnjo na visoki deželni zbor — kakor sem že prej v svojem letnem poročilu obrazložil — in 2.) ker se nam dozdeva, da bi se dala cela stvar morebiti že v nekoliko letih uresničiti in bi imeli svoj dom.

To zadnje bi se pa dalo le tedaj uresničiti, ako bi nam 1.) veleslavni občinski zastop deželnega stolnega mesta Ljubljane brezplačno prepustil v to potreben prostor, 2.) kranjska hranilnica posodila za stavbo potreben denar.

Da nam bode veleslavni mestni zastop šel pri stavbenem prostoru na roke, smemo po vsej pravici nadejati se; vsaj sedé v tem važnem zastopu možje šoli in učiteljstvu prijazni; možje, ki vedó ceniti naše delo in napore, ki poznajo naš žalostni položaj, naše reve in nadloge.

A tudi od sl. hranilničnega vodstva smemo se nadejati ugodne rešitve naše prošnje za posojilo; vsaj se bode lahko na poslopje vknjižila in se ji ne bode treba bati kake izgube, ker bode stavba s prostorom vred veliko več vredna, nego bode iznašalo posojilo. Stavba bi bila po dovoljeni olajšavi mnogo let vsega davka prosta in z najemščino od prostih prostorov bi se plačevala obresti in bi morebiti ostal še kak stotak za konvikt. Z nabranim letnim denarjem pa bi se plačeval vknjiženi dolg.

Ako bi se nam to posrečilo — v kar imamo mnogo upanja — potem nam je treba tudi precej vedeti:

I. notranjo vredbo konvikta — in

II. načrt in stroškovnik cele stavbe.

Ad I. V konvikt bi se jemali: 1.) učiteljske sirote, 2.) otroci revnejših starišev za znižano ceno, 3.) otroci naših starišev proti primerni mesečni plači.

Ti otroci bi bili pod vednim nadzorstvom jednega ali dveh učiteljščnikov, ki bi imela za to notri stanovanje in hrano. Vse to pa bi nadzoroval jeden izmed odbornikov, ki bi imel za to proti znižani ceni notri svoje stanovanje. On bi moral odboru v vsaki mesečni seji poročati in potrebne nasvete staviti, oziroma že storjeno predložiti odboru v potrdilo. Njemu podrejen mora biti tudi hišnik in kuhinjsko osobje.

Iz začetka bi se morali ozirati le na plačujoče tovariše — ki bodo gotovo rajše nam zaupali v odgojo svoje otroke, nego drugim!

—; pozneje, ko pride društvo do kake glavnice, pa bi se oziralo bolj na sirote in revnejše tovariše.

Dokler pa ne pride društvo do svoje stavbe, sklenil je odbor: prevzeti že letos — s prihodnjim šolskim letom — samo nadzorstvo glede dobre vzgoje in šolskega napredka pri otrocih onih naših tovarišev, ki se za to pri odboru oglasijo. V ta namen hoče jim navetovati dobra in zanesljiva stanovanja proti primerni ceni in sam nadzirati, da bodo otroci prav vzgojevani in v šoli napredovali.

Ad II. Stavbo si misli odbor tako urejeno, da bi bili spodaj na obeh straneh vhoda prostori za stranke in za hišnika, pa tudi v gospodarsvene namene potrebni prostori in shrambe; zadej pa vrt za sprehod in igre dečkov.

V I. nadstropju bi bila velika dvorana za društvena zborovanja, sobe za vsa ljubljanska učiteljska društva in morebiti še jedno stanovanje za stranke.

V II. nadstropji bi bil „konvikt“, kuhinja in soba za kuhinjsko osebje, potem še stanovanje za učitelja oskrbnika in nadzornika.

V III. nadstropji bi bili zopet prostori za stranke.

Vsa ta stavba ne bi smela presežati zneska 60.000 gld.

V dosego tega vsega predlagam, da občni zbor skleni:

1.) Društveni odbor naj se čim prej obrne do veleslavnega obč. zastopa deželnega stolnega mesta Ljubljane s prošnjo za brezplačni prostor, oziroma za znižano ceno tega prostora, ki naj bi meril vsaj 12 arov.

2.) Obrni se do kakega izvedenca-inženerja za izdelanje načrta in troškovnika za stavbo.

3.) Stopi v dogovor s katero hranilnico zaradi dobave posojila.

4.) Ako se mu to vse pred letom dni posreči, skliči izvenredni občni zbor v konečno poročanje in odobrenje.

Proračunska razprava o ljudskem šolstvu v državnem zboru.

(Dalje.)

Posl. Peschka: Pa prav močno!

Posl. Bendel: . . . naj ga stisne . . .

Posl. Treuinfels: To je pa najlepše.

Posl. Bendel: Jaz Vas tudi nisem motil in bi se Vašim izjavam prav tako lahko smejal, kakor Vi sedaj. Gospodje spoznajo le jedno samo prepričanje za pravo in to je njih lastno prepričanje. Dovoljujejo se napadi na vse tiste, ki stoje gledé šole na stalu zakonov ter se avstrijsko prebivalstvo na ta način moti in razburja in stavlja v nevarnost notranji mir. Če vlada še nima poguma in volje seči v to sršenje gnezdo, naj

pusti vsaj tistim proste roke, ki so voljni se postaviti v bran, in tacih rok je, hvala Bogu, še dovolj. (Živahno pritrjevanje in ploskanje na levi.)

Posl. **dr. Zurkan** omenja šolsko nadzorstvo v Bukovini ter napada deželnega šolskega nadzornika dr. Tumlirz-a in pomožnega nadzornika Emilijan Popovicza ter zahteva, da se deželni šolski nadzornik takoj odstavi, ker ne zna rutenskega in rumunškega jezika.

Posl. **Lorber** poda resolucijo glede nameščenja stalnih okrajnih šolskih nadzornikov na Štajerskem.

Posl. pl. **Burgstaller** zahteva osnovanje laškega učiteljišča v Trstu.

Posl. **Sokol** zahteva narodno šolo ter kritikuje postopanje šolskih oblastev proti učiteljem. Neki učitelj je bil prestavljen, ker je delavcem sestavil peticijo na državni zbor. (Čujte, čujte! pri Mladočehih.) Govornik omenja ravnanje z učitelji pri vojakih. Če se oglasi učitelj pri kontrolnem shodu namesto z „hier“ z „zde“, trpi vsled tega več čas svojega službovanja. Govornik se dotika šolskega nadzorstva ter graja, da iščejo nadzorniki pojasnil pri župnikih in starih klepetuljah. Šolskim nadzornikom naj se odzemó pisarski posli, da bi potem tem pridneje lahko nadzorovali. Govornik se poteza za odpravo tajne kvalifikacije in za nameščenje stalnih nadzornikov. Končno omenja češko šolo Komensky na Dunaju to pravi, da je dunajska občina dolžna prav tako skrbeti za češke otroke, kakor skrbi praška občina za nemške. Postopanje do te šole kaže sovražstvo vlade in dunajske občine do češkega naroda. (Dobro! pri Mladočehih.)

Posl. dr. **Suess** pričenja z besedami naučnega ministra: „Quieta non movere“. Govornik je vesel teh zlatih besedij ter obžaluje, da se te besede niso rabile že v prejšnjih letih. Veliko nevolje in prepira bi se prihranilo. Jaz bi rad, pravi govornik, te zlate besede ukoval na zlato verižico ter jo obesil gospodu naučnemu ministru okolo vratu, da bi tudi on imel zlato verižico v tistih dneh, v katerih bi znabiti prišle pred njega druge osebe, ki imajo tudi zlate verižice ter zahtevale, da bi se pravica države na tem polji skrčila, da bi imel torej priliko pokazati, da ima tudi zlato verižico, da on tudi pozna svoje dolžnosti in ta dolžnost obstoji v zagovarjanji šole in da bi onim gospodom z zlatimi verižicami povedal v brk: Šolo pustite le v miru! (Pritrjevanje na levi.) Govornik hoče vprašanje vzgoje ljudstva brez ozira na narodno vprašanje razmotrivati. Obžaluje le, da je neki član konservativnega kluba pri tej priliki urezal novo rano, ki se utegne tudi tako dolgo gnojiti in napravljati zadrege, kakor vprašanje celjskega gimnazija. To vprašanje je češka šola na Dunaju. Naloga naučne uprave obstoji, skrbeti za verske potrebe ljudstva. Govornik opisuje uspehe državnega šolskega zakona. Po velikej katastrofi, ki je zadela našo državo l. 1866., je bilo prepričanje splošno, da smo zaostali v kulturnem razvoju nasproti sosednim državam. (Živahno pritrjevanje na levi.) Prepričanje je bilo splošno. (Posl. Treuinfels: O, ne! Hvala lepa za to opazko. (Prav dobro! na levi.)

Posl. dr. **Šusteršič**: Med narodom to prepričanje ni bilo splošno. (Ugovor na levi.)

Posl. dr. **Funke**: Kaj veste Vi, bili ste še v plenicah. (Živahen nemir.)

Predsednik zvoni.

Posl. dr. **Suess**: To je bil blagoslov za državo. (Ugovor na desni.) Bil je to blagoslov za državo. (Živahno pritrjevanje na levi.)

Posl. dr. **Šusteršič**: Prokletstvo za ljudstvo. (Ugovor in smeh na levi.)

Posl. dr. **Suess**: Ponavljam, to je bil blagoslov za državo. (Živahno pritrjevanje na levi.) Zmožnost vojske se je povečšala, prav tako tudi blagostanje ljudstva, in vendar pravi neki č. član te hiše, zakon je prokletstvo. (Živahna veselost in pritrjevanje na levi.) Odgovor naj si poišče pri častnikih.

Posl. **Stöhr**: On ne razume bolje.

Posl. dr. **Suess**: Napadi na zakon so bili raznovrstni. Nekateri so trdili, kmet se preoblega, saj mu svojih otrok še za delo nedostaje; drugi so rekli, stane preveč denarja

ni tretji so pa mislili in to je najhujše očitanje, otroci se v šoli нравno popačijo. Pred nekaj leti so prinesli pred sodišče pridigo nekega duhovnika, v kateri je trdil ta župnik, da prihaja iz nove šole največ tatov, morilcev in razbojnikov. (Veselosť na levi.) Najboljši dokaz za to, pravi dotični župnik, je ženski morilec Hugo Schenk. (Živahna veselost.) Opazovanje kriminalne statistike pa dokazuje prav nasprotno, da namreč za časa nove šole hudodelstva pojenjujejo. Še celo prejšnji pravosodni minister je to potrdil. A vendar se napadi na ljudsko šolo nadaljujejo. Reklo se je, številke so umetno sestavljene, in čeprav število hudodelstev pojenjuje, je vendar mladina vedno bolj popačena. Če je sploh kaj poboljšanja v tem oziru, je to zasluga katoliških društev. V zadnjih treh desetletjih je znašalo število hudodelstev: 157.000, 148.000, 145.000. Navzlic temu, da vedno narašča število prebivalcev, je vendar število hudodelstev za 12.000 pojenjalo. To je prokletstvo, ki izvira iz tega zakona. (Živahno pritrdjevanje in prav dobro! na levi.) V Dolnji Avstriji je število hudodelstev od 1881 do 1893, navzlic temu da se število prebivalstva silno množi, vedno za 700 ponehalo.

Posl. **Šusteršič**: To je blagodejen upliv antisemitizma.

Posl. dr. **Suess**: Pred sabo imam poročilo kancelarja londonske univerze o premembah v kriminalnih slučajih, ki so nastopile na Angleškem od l. 1870. vsled zboljšanja elementarnega pouka. (Čujte, čujte! na levi.) On piše: Povprečno se je zmanjšalo število kaznjencev v naših kaznilnicah od l. 1870. od 12.000 na 5000. (Čujte, čujte! na levi.) Število kazni s zaporom zaradi velikih hudodelstev se je skrčilo od 14.000 na 5000. Bržkone jo tudi na Angleškem antisemitizem to dosegel. (Živahna veselost in prav dobro! na levi.) Hudodelstva so ponehala posebno o tistih kronovinah, kjer se je zmanjšalo število analfabetov. To se posebno v Avstriji povsod vidi, da je vsled nove šole vedno manj hudodelstev. Ta, po vsem svetu dokazana izkušnja, je tako splošna, da ni moč zapopasti, kako morejo gospodje kot dobri Avstrijci, si vedno prizadevati, izvajati iz tega slabo moralistiko (pritrdjevanje na levi), ko smemo vendar biti ponosni pred vsem svetom na uspehe.

Posl. **Treinfels**: Tega ne delamo!

Posl. dr. **Suess**: Načelnik katoliškega šolskega društva pravi: Glejte, kako raste število umorov in samomorov.

Posl. **Treinfels**: O tem se ž njim zgovorite.

Posl. dr. **Suess**: O tem se Vi ž njim zgovorite, ne jas. (Veselosť in pritrdjevanje na levi.) Mi imamo uzrok, da se veselimo uspehov in si ne bomo pustili zmanjšati teh uspehov. Neki strokovni list piše, da izvira vedno večje število hudodelstev zaradi motenja vere — od 220 v prvih na 540 v zadnjih petih letih — iz vedno večjega preganjanja in ovajanja. (Pitrdjevanje na levi.) Če je mladina nekoliko bolj živa, se tega še veselimo. Naš rod ne potrebuje anemičnih dečkov. (Pitrdjevanje na levi.) Naš rod potrebuje dečkov rudečih lic in če je deželnoobranbovski minister tožil v proračunskem odseku o pačljivosti mladine, bi rad vedel, kje bi dobil dobrih vojakov, če bi bili naši dečki sami potuhnjeni. (Pitrdjevanje na levi.) Kaj družega so pa mladinska hudodelstva. Število teh je, žal, vedno večje. Berite pa, kaj pristavlja statistična centralna komisija. Ona razlaga vedno večje število tako-le: prvič imajo družine zaradi vedno večjega in hujšega boja za obstanek vedno manj prilike, se ukvarjati z otroci doma — teliko potrebnejša je torej dobra šola; drugi uzrok so pa štrajki, ki tudi niso v zvezi s šolo. Pred nekaj leti so ljudskošolski zakon precej premenili; tedanja slabotna vlada je mislila pomiriti s temi koncesijami neko stranko, katera pa še danes trdi, da je šolski zakon prokletstvo. Ta novela, ki se je sprejela z namenom, kmetskemu ljudstvu prihraniti denar in olajšati šolski obisk, ni deželi niti jednega novca prihranila. Glede olajšav pa je rekel poslanec Karlon v štajerskem deželnem zboru: „Z novelo so se uvedle olajšave, pa te olajšave niso šoli sami nič koristile, ampak le škodovale. Vsled teh olajšav je nastala zmeda. Uspeha v višjih razredih ni skoraj nikakega.“ Mi smo Vam to že tedaj prorokovali.

Posl. **Treuinfels**: Mi tega ne pravimo.

Posl. **Suess**: To pravi Karlon. Ž njim se zgovorite.

Posl. **Treuinfels**: Vi se ž njim zgovorite. (Veselost.)

Posl. dr. **Suess**: V Dolnji Avstriji je prišlo tako daleč, da uživa na deželi 21.217 otrok to olajšavo. Pred par leti je znašalo to število 12.000, danes je pa že skoraj polovica teh otrok med 13 in 14 letom. O osemletni šolski dolžnosti v tacih slučajih skoraj govoriti ne moremo. Govornik navaja celo vrsto pozitivnih predlogov glede preembe šolskega zakona, kakoršni so se stavili od raznih strani. Deželni zbor tirolski je prosil vlado dovoljenja, da bi se smele na jednorazrednicah učiteljice, id est šolske sestre nastavljati. Naučna uprava ni privolila v to. Iz poročila poslanca dr. Wackernell-a v tirolskem deželnem zboru je pa razvidno, da imajo od 212 jednorazrednic že 55 šolske sestre v rokah. (Čujte, čujte! na levi.) Kaj pomaga torej odlok naučne uprave, če je vsejedno četrtina jednorazrednic v rokah šolskih sester?

Posl. **Treuinfels**: To ne bo res.

Posl. dr. **Suess**: Jaz se sklicujem na stenografični zapisnik tirolskega deželnega zbora in prosim, poglejte ga. Posl. **Treuinfels** je v svojem zadnjem govoru sicer z rahlimi besedami, a vendar odločne zahteve stavil, vsled katerih bi dobil naš državnošolski zakon, če bi se izpolnile, prav popačen obraz.

Posl. **Treuinfels**: To mora biti zelo slab zakon!

Posl. dr. **Suess**: Ali pa slabi nasveti. (Veselost.) Najprvo zahteva — in jas sem prepričan, da mu bo pritrjeval poslanec dr. Šušteršič — da naj se postavi za šole na deželi manjši učni smoter.

Posl. dr. **Šušteršič**: Gotovo.

Posl. dr. **Suess**: To se pravi, kmet naj se manj uči.

Posl. dr. **Šušteršič**: Multum non multa!

(Dalje prih.)

Književnost.

Povesti. Pisal dr. Ivan Tavčar. I. zvezek. V Ljubljani. Založil pisatelj. Tiskala Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1896. Str. 354. Cena: 1 gld. 20 kr., 1 gld. 50 kr. in 2 gld. 10 kr. — Dobivajo se v vseh knjigotržnicah.

Objavili smo v 1. letošnji številki, da bomo o Tavčarjevih povestih izpregovorili še kaj več. Danes izpolnjujemo svojo obljubo, a žal, da nam ni moči pisati o tem znamenitem književnem daru tako, kakor bi radi. To pa zato, ker nam je — prvič — prostor v listu pretesen, in paziti moramo, da ne napišemo predolge ocene, ki bi nas prisilila, da bi morali odriniti druge spise, katerih pa nam ni moči odlagati; in — drugič — ker imamo pred seboj le I. zvezek Tavčarjevih spisov, kateri nam ne more biti zadostno merilo za vse, kar je izteklo izpod peresa Tavčarjevega.

Zdi se nam pa vredno opomniti, da imamo v teh vrsticah opravka le s pisateljem, da ne mislimo na osebnost, kar se pri nas Slovencih dogaja prevečkrat. Kdor ima ime, bodisi da si je pridobil to ime s svojo zmožnostjo, veljavo, vplivom ali denarjem, tega se navadno hvali vse vprek, bodi potlej delo njegovih rok ali njegovega uma kaj prida ali ne. Drugi pa, ki se peha kje v nižjih plasteh, stiskan in izžeman od vseh strani, ki je celo toliko tepen od krute osode, da nima akademiške izobrazbe — tak nima veljave, in vse, kar stori, nima veljave. „To ni nič!“ S tem je gotova sodba, uničen pogum, strta dobra volja. Zakaj? Zato, ker vlada mrzka osebnost in se ne pusti, da bi govoril „vox populi“. Dokazov imamo dokaj, pa ni treba, da bi vsak znal zanje. Morda se nam še kdaj ponudi prilika, da bomo kaj več govorili o tem.

Prvi zvezek nam podaja te-le Tavčarjeve pripovedne spise: I. Ivan Slavelj. Povest. II. Antonio Gledjevič. Zgodovinska podoba. III. Bolna ljubezen. Noveleta

v pismih. IV. Gospa Amalija. Noveleta. V. Mlada leta. Noveleta. VI. Med gorami. Slike iz Soškega pogorja.

„Ivan Slavelj“ je povest, kakeršnih nimamo dosti v naši pripovedni književnosti. To je zgodovina jednega življenja: Godilo se je pod uborno kmetiško kočo, ki je bila bolj podobna kupu kolov in desak, nego poštenemu človeškemu bivališču. Razvijalo se je na kmetih v prekrasni prirodi, katera je dala mlademu Ivanu toliko prirodne nadarjenosti, da se je celo zasvitalo nad vse mere originalnemu šolmastru Štefanu Deski, ki je svetoval siromaškim roditeljem, da so dali fanta v šolo. In res: učil se je dečko, ali hotel ni čuti prošnja in se posvetiti stanu svečeniškemu, temveč se je trudil ob ubožtvu in bedi, dokler ni dosegel svojega namena . . . Nečemo tu navajati popolne vsebine: Pa zdi se nam prav tako ravnanje. Čemu trgati lepo celoto, katera doseže svoj zmoter šele tedaj, če jo nerazkosano prebavi tvoj duh? Klasiško je pisanih zlasti prvih 8 poglavij te povesti, kjer nam riše pisatelj življenje na vasi in na domu Slavljemem. Vse osebe, ki jih srečamo tu, zde se nam znane: saj jih imamo dokaj še dandanes med narodom, koliko jih je bilo šele takrat, ko je šolmeštraril uboga para, izstradani, razcapani vaški učitelj Štefan Deska! No, takrat je bilo res tako! Vendar je pa bil mož, ki so mu gledali palci iz razgubljenih črevljev v beli dan, glavni vzrok, da ni otepal Ivan ves čas življenja svojega črnega, resastega ovsenjaka. In gospod dr. Ivan Slavelj je cenil to učiteljevo zaslugo, zakaj takrat, ko se je priženil na bobovski grad, vsprejel je med svoje tudi Desko, kjer se mu je vendar le dobro godilo, četudi šele na stare dni. In privoščimo mu to od srca! — Povest ima mnogo jasno črtanih značajev, mnogo prekrasnih prizorov. Brez dvoma je najlepši oni — smrt zamorjenega talenta Lekse! Kakor bi ležal pred nami, umiral pred nami ob Marjetici in Ivanu v groznem ubožtvu, v strašnih bolečinah, tako ga vidimo naslikanega v 10. poglavju. Ko bi imel človek še tako zakrknjeno srce, omeščati se mu mora, bodisi samo za hip, ko prečita to poglavje!

V zgodovinski podobi „Antonio Gledjevič“ nam je hotel naslikati pisatelj pravega, iskrenega rodoljuba, plemenito, sanjavo pesnikovo srce in pa gnile, samopašne razmere tedanjega slovanskega plemstva v slovanskem Dobrovniku. In resnično je izvršil nalogo svojo do cela. V tej povesti — rekli bi — prijel je pisatelj za po vsem drugačno pero! Izpod njega mu je tekla beseda polna in mehka, kakor more biti polno lepote tam, kjer so povesti odmerjena tla, kakor mora biti mehko ono južno obnebje, v katerem klije toliko cvetov, taka ljubezen, kot je bila Antonijeva do sestre njegove Bozilije, kot je bila ljubezen poslednje do ponosnega mladega plemiča Fernande Gozze. Ono južno ognjeno solnce pa je zapalilo v pesnikovem srcu neutušen srd, kateri mu je uplahnil šele takrat, ko je orožje svoje omočil s krvjo plemičevo. Nad pogoriščem tega, kar je ustvaril njegov duh, nad kupom pepela požganih pesmij v temni ječi pa je prevzela pesnika tolika bol, da je mrtev pal na požgani papir . . . Nekoliko romantično dejanje, a upisano tako, da je človek prečita s slastjo in da ga sili k vskliku: O, zakaj nimamo danes več tako čutečih src!

V „Bolni ljubezni“ vidimo Radoslava, slovenskega dijaka, kakoršnih še dandanes biva žalibog veliko število po velikih mestih, kjer se ob stradanju in mrazu bori in pripravlja za svoj stan. In tak je bil Radoslav! Smrtna kal mi je klila v prsih, kal, ki si jo je izvestno zasejal vanje z bedo in pomanjkanjem, ki mu je zvesto stalo ob strani ves čas, kar je bival v tujem mestu. Naposled pa je dozorela kal in privabila k bledemu bolniku smrt, ki je upihnila luč trpečemu življenju in vzela tudi ono bolno ljubezen nemirnemu srcu njegovemu. Najbrže da je pisatelj sam skusil košček takega življenja, sicer bi ne moglo biti pripovedovanje njegovo tako resnično-prirodno.

„Gospa Amalija“ je pač jedna tistih povestij Tavčarjevih, katere je spočela in rodila mladostna fantazija pisateljeva. Nekako medlo nam stoji pred očmi gospa Amalija, ki je samotarila v Gabrški graščini. Sanjava ženska je, ki sama ne ve, kaj hoče, tako sanjava, kakor je bila duša pisateljeva pred dolgimi tridesetimi leti, ko je ustvarila to noveleto. Zlasti konec je — rekli bi — prisiljen, a vendar opisan tako spretno, da bravcu

nehote zastane sapa, ko dirja Amalijin konj v deročo vodo, in da bi ji rad priskočil na pomoč.

„Mlada leta“. V njih se opisujejo spomini mladih let sinu oskrbnika graščine, posestva nekih grofov nekje na Slovenskem. Izvrstno je opisan značaj gospodujočega grofa, ki je bil aristokrat v polnem pomenu besede, nasproten omiki nižjih stanov. In ne samo to! V svoji grofovski moči si je prilastil mater Kvarlovo . . . Tam v onem krasnem grajskem vrtiču se je vzbudila v prsih mladega Kvarla, ko se je vrnil po dolgih letih k svojemu strogemu, brezčutnemu očetu, ljubezen do kontese Marije, ki pa je bila, — sestra njegova. Tudi tej noveleti se pozna, da je bil pisatelj mlad, ko jo je spisal. Mlada njegova fantazija kipi iz vsake vrste, ona ga združuje prijateljem Gruberjevim, ki trdi, da je človeško srce ustvarjeno za to, da se raztrga.

Pravi biseri v pripovednem slovstvu našemu pa so Tavčarjeve slike iz Loškega pogorja „Med gorami“. Dvanajst jih je: 1. Holekova Nežika. — 2. Moj sin. — 3. Miha Kovarjev. — 4. Kobiljekar. — 5. Kalan. — 6. Grogov Matijče. — 7. Tržačan. — 8. Kako se mi ženimo. — 9. Kočarjev gospod. — 10. Posavčeva česnja. — 11. Šarevčeva sliva. — 12. Gričarjev Blaže. Najlejša med njimi je vsekako „Holekova Nežika“, kjer nam slika pisatelj nedolžno, vročo ljubezen preprostega kmetiškega dekleta. Vaški pastir pripoveduje to zgodbo ljubezni Nežičine do zalega in gosposkega Erazma. Pripoveduje jo pa s takimi besedami, kakršne čujemo samo še iz ust preprostega vaškega pastirja, ki pase na stare dni čredo po sončnih planinah naših. In tako prirodno, resnično, naravnost narodno je pripovedovanje Tavčarjevo v teh slikah od kraja do konca. Tu srečamo razne značaje, ki nam kažejo drug poleg drugega narod naš, kakršen živi v resnici med pogorjem, kjer mu še ni popačil zunanji svet in življenje v njem značaja njegovega. Slepa očetovska ljubezen do sinu („Moj sin!“), vaški pijanec, ki išče tešila v vinu in žganju svoji boli („Miha Kovarjev“), kmetiški bahač, ki v oholosti svoji požene naposled vse imetje („Kobiljekar“), zabavljač, ki božje kapljice sit ne pušča nikogar v miru („Kalan“) i. t. d., i. t. d. — kdo ne pozna takih ljudi med narodom našim! Kakor se nam mnoge osebe v teh slikah prikupijo na prvi hip, nam seveda nekateri značaji — zlasti hude zakonske polovice — ne ugajajo. Pa kaj se hoče, saj nam tudi take pošilja ljubi Bog za križ in pokoro!

Tako smo površno prelistali prvo knjigo Tavčarjevih povesti. Dasi — kakor smo že rekli — ne moremo precej izreči končne sodbe, vendar zapišemo lahko z mirno vestjo, da je Tavčar jeden prvih naših pripovedovalcev. Ima svoje posebnosti, ki ga ločijo od vseh drugih pisateljev, slog, kateri ga izda precej, četudi bi ne brali pri povesti imena pisateljevega. Doma je v odprti prirodi, katero nam opisuje z izbranimi, pesniškimi besedami, doma je na gladkem parketu med fino plemiško gospodo, a doma je naposled med preprostim narodom slovenskim, kar nam zlasti izpričujejo slike iz Loškega pogorja. Kaj podobnega nimamo v književnosti naši. Podgoričanove „Naše vaščane“ (Lj. Zvon l. 1891.) bi stavili tem slikam vspered.

Naši dopisi.

Z Goriškega. Gospod urednik! Nekako debelo sem gledal v 3. št. cenjenega Vašega lista natisnjeno „izjavo“ iz Kobarida od odbora „Tominskega učiteljskega društva“, kateri se popolnoma ujema s cenjenim Vašim listom glede „verske“ šole ter obsoja znane „Slovenčeve“ napade.

Ali pa veste, zakaj sem debelo gledal? Vi menite morda, da zato, da se morebiti ne strinjam z dotično izjavo? Ne, ampak zato, ker je isto izjavo Vam poslalo le „Tominsko učiteljsko društvo“ samo, a ne tudi „Goriško“ in „Sežansko“ bratsko društvo.

Pri nas je doslej veljalo kot pravilo, da posamezno društvo ne izdaja nikarih „izjav“, ampak da to store vsa tri društva skupno. Tako je postopalo še pred 2 letoma o priliki znane „izjave“ učiteljsko društvo za goriški okraj. Da se je takrat „izjava“ ložeje pokopala koj po rojstvu, pritekli so na pomoč kolegi s Tominskega in konečno ste obe društvi — Tominsko in Sežansko še z „blagoslovljeno“ vodo škropili na grobu pokopane „izjave“. Takrat se je tako delalo in nomine kolegijalnosti. Kje pa je sedaj kolegijalnost? Ali morda spite spanje pravičnega v Goriški okolici in na Sežansčini? Ali pa je „Tominsko učiteljsko društvo“ kar na svojo pest sklenilo in odposlalo „izjavo“, ne da bi bilo obvestilo bratski društvi?

Radovedni smo, zato vprašamo in prosimo odgovora!

Še nekaj. V ravno istem štv. cenjenega „Učit. Tov.“ je na prvem mestu „Prošnja Kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva za zboljšanje gmotnega stanja.“ Podlaga prošnji je sklep „Zaveze“ v Opatiji, da učitelju gredó isti dohodki kakor državnim uradnikom. Tako je prav! Ako hočejo posamezne dežele same ugoditi povsem opravičeni tej zahtevi, potem odpade prošnja za podržavljenje ljudske šole. — Kako pa se postopa pri nas? „Tominsko učiteljsko društvo“ je sestavilo tam po letu neko spomenico, katera niti od daleč ne zahteva tega, kar je sklenila „Zaveza“. Kaj ste storili drugi 2 društvi — ne vem povedati. Radovednost nas zopet sili z vprašanjem in prošnjo za odgovor!

Ti presneta kolegijalnost! Zopet sem v zadregi ž njo. Kako bi bilo, recimo, da Kranjski deželni zbor pokaže dobro voljo, ugoditi zahtevi, da bodi učitelj jednak državnim uradnikom; a drugi deželni zbori tega ne store? Jeli morda predsedništvo „Zaveze“ pozvalo tudi učit. društva izven Kranjske, da vložijo jednako prošnjo?

Tretja zadeva, katera mi je na srci, je zadeva osnutja nekake „Zaveze“ učiteljskih društev na Goriškem. Že nekaj časa je preteklo, odkar se je govorilo o tem, a beseda še ni postala meso. Zakaj neki ni?! Volil se je bil celó nekak odbor, a kaj je storil, kaj dosegel, tega v javnosti še ni bilo. Jeli morda mrtvo rojeno dete misel o neki zvezi?

Da bode ravno sodo število mojih vprašanj, naveden še 4. in to je: Kedaj prične delovati novo društvo „konvikt učiteljski v Gorici“? Tudi o tem se je sklepalo in posvetovalo in pri tem je morda ostalo, kaj?

Tovariši, časi so resni, tedaj na delo in sicer vstrajno delo!

Staritrg pri Loži. Dragi „Tovariš“! Misel in namen, osnovati v Ljubljani „učiteljski konvikt“ navdajala je tukajšnje učiteljstvo in njegove prijatelje vselej z navdušenjem; bili smo polni veselja, ko si zadnjič poročal o dotičnih razmerah in nam pravil, koliko se je v to srvlo doseglo ter dognalo in nam povedal o sklepih za prihodnost. — Sklenilo je torej tukajšnje učiteljstvo s šolskimi prijatelji vprizoriti dné 24. m. m. veselico, čisti prestanek pa pokloniti v prospeh „učiteljskega konvikta“. — V šolskih prostorih smo improvizirali „gledališko sobo“ z odrom, peli: 1.) P. Hugo Sattner-jev mešan zbor: „Po zimi iz šole.“ 2.) Iv. p. Zajec-ev moški zbor: „Zrinjski-Frankopanka“ in 3.) P. H. Sattner-jev mešan zbor: „Opomin k petji“, potem pa še pridejali glumo s petjem v jednem dejanji: „Oče so rekli, da le!“

Gospe, gospodične pevke in gospodje pevci, diletantinke in diletantje so se skazali, da so svoji nalogi kos, in slišalo se je mnogo laskave pohvale. — Da so se dohodki pomnožili, inscenirali smo še šaljivo tombolo, ki je dohodke jako ugodno pomnožila, tako da smo poslali v prospeh učiteljskega konvikta v Ljubljani za naše razmere dosti zdatno svoto 50 kron — kot čisti prestanek prej imenovane veselice.

Blage tovarišice in dobri tovariši, požurite se še po drugih pokrajinah mile nam domovine, da se prej ko prej kaj zdatnega dožene v ta namen.

Kaspar Gasperin, nadučitelj.

Maribor. Učiteljsko društvo mariborske okolice je imelo dné 7. prosinca svojo glavno skupščino v Mariboru. Gosp. predsednik Jož. Lashacher pozdravi dole družtvenike, želeč jim srečno novo leto in plodonosno društveno delovanje.

Na to dobi g. Jožef Kotnik besedo ter podava o uplivu zraka in svetlobe na življenje in zdravlje. Njegovo zanimivo poročilo je bilo s priznanjem in živahno pohvalo sprejeto. Po tem spregovori mnogozaslužni in častni društveni član, ravnatelj in c. kr. okr. šol. nadzornik gosp. H. Schreiner in naglašava važnost in namen društva „avstrijska zveza prijateljev ptičev“ in topla priporoča navzočnim, naj pristopijo temu društvu ter pospešujejo njega blagi namen.

Vsi navzoči učitelji so se takoj vpisali v to društvo. Ko se je vzelo na znanje in odobrilo poročilo blagajnikovo in tajnikovo in se volil soglasno v nadalje dosedajni društveni odbor, sklenila se je po živahnem razgovoru proti nedostojni in žaljivi Slovencevi pisavi, zadevajoč slovensko učiteljstvo, primerna izjava.

V minulem letu z dobrim uspehom pričetle hospitacije v šolah naše okolice se bodo letos nadaljevale. —

Vestnik.

Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gospod Franc Fabjančič, nadučitelj na Bučki, 5 gld.; g. Ivan Dremelj, učitelj na Polici pri Višnjigori 2.40 gld.

Učiteljski konvikt: Gg. Franc Koy in Josip Fleš po g. A. Cvar-u, učitelj v Vel. Poljanah 4 K; gđc. Nina Rott, učiteljica v Stari cerkvi 2 K; g. Franc Dremelj, učitelj na Polici 2 K; dividenda l. Nar. Doma v Rudolfovem na kupon 178/129 za 1895. l. 2.46 K.

M. Močnikov spomenik: G. Ivan Kiferle, učitelj v Dutovljah 2 K.

Osobne vesti. Okrajnim šolskim nadzornikom za nemške ljudske šole v Ljubljani, na Beli peči, v Domžalah, v Vevčah in Goričanah ter za nemško meščansko šolo v Krškem je imenovan začasni učitelj na ljubljanski pripravnici g. Ivan Benda, in sicer za ostali del tekoče funkcijske dobe. Dež. šolski svet je imenoval g. Julija Slapšaka učiteljem v Trebelnem, g. Jakoba Slaparja učiteljem v Zalogu, g. Mihaela Kosca učiteljem v Žabnici, gospdc. Marijo Baudek za učiteljico v Skocijannu, gospdc. Matildo Saje za učiteljico pri Sv. Marjeti, g. Karla Kaligerja nadučiteljem pri Sv. Križu pri Kostanjevici in učitelju g. Francu Ivanču v Radečah podelil II. učiteljsko mesto na isti šoli.

Petdesetletnica cesarjevega vladanja. Dalmatinski deželni zbor je sklenil proslaviti petdesetletnico cesarjevega vladanja z osnovo 24 ustanov po 200 gld. na novi kmetijski šoli v Spljetu. Vladni zastopnik je obljubil, da sklep takoj naznani cesarju. — Predarlski deželni zbor je pa sklenil v spomin cesarjeve vladarske petdesetletnice osnovati rešilni zavod za mlade osebe v Jagdbergu in v ta namen dovolil 20.000 gld.

Odlikovanje. Naš rojak in sodruknik našemu listu gosp. dr. Ivan Borštnik, zdravnik na Dunaju, je prejel diplomu častnega člana dunajske rešilne družbe v priznanje zaslug, katere si je pridobil za časa svojega večletnega delovanja kot izvrševalni član rešilne družbe. Ljudomilo delovanje dunajske rešilne družbe je še izza potresa znano tudi ljubljanskim prebivalcem.

Obisk avstrijskih srednjih šol. Iz uradnega lista naučnega ministerstva je razvidno, da je v Cislitvanski 187 gimnazij in 87 realk. Gimnazije obiskuje 61.279 dijakov, realke pa 27.410 dijakov.

Veronauk na realkah. Vlada hoče upeljati veronauk na višjih realkah, koder še ni upeljan. Kjer je to mogoče brez deželnega zakona, je to že upeljala; kjer pa to ne gre, pa predloži deželnim zborom potrebne predloge.

„Naši knjižni grehi“. Spisal M. M. Hostník, profesor v Rusiji. Ponatis iz „Slovenskega Sveta“. Dunaj. Tiskarna Ivana N. Vernay. 1896. Str. 32. Cena 12 kr. V tej razpravi pojasnjuje pisatelj razna filologična vprašanja. Opozarjamo zategadelj zlasti jezikoslovce na njegov spis.

Povišanje plač. Dr. Ebenhoch je predlagal v gorenjeavstrijskem deželnem zboru, naj se prebitki osebnega davka izroče deželnemu šolskemu zakladu, da se dobi podlaga za zboljšanje učiteljskih plač. Na ta način učitelji ne dobe tako hitro višjih plač. Dr. Ebenhoch se je hotel s svojim predlogom učiteljem prikupiti, ko se je jim nedavno zametil, a se mu menda ne posreči.

Lov na učitelje. Po Gorenjem Avstrijskem župniki love učitelje, da bi podpisali neko izjavo, katero protestuje proti postopanju radikalnega dela učiteljstva. V tej izjavi, v kateri se proslavlja dr. Ebenhoch kot velik prijatelj učiteljev, se učitelji obračajo do dr. Ebenhocha, naj se deluje na to, da se jim zboljšajo plače, ne da bi se povišala deželna bremena! Vse to ima namen, zasejati razpor mej gorenjeavstrijske učitelje. Klerikali delujejo na to, da se osnuje na Gorenjem Avstrijskem tudi posebno katoliško učiteljsko društvo. Dosti učiteljev gotovo ne vjemo, a nekateri neznačajneži pa le utegnejo zatajiti svoje tovariše. Vidi se pa, da je klerikalcem jako neprijetno, da so učitelji začeli se upirati njih težnjam. Z lepa se učitelji ne bodo več dali upreči v igo, ki se imenuje „verska šola.“

Pred državnozbornimi volitvami smo. Ugled šole in učiteljstva se bo od nasprotnikov sedanje šole izpodkopaval, kolikor se bo le dalo. Naša dolžnost bodi, da odbijamo vse te napade. Vsakdo stori svojo dolžnost — v korist novi šoli in našemu stanu. Glavno vodilo in načelo vsacega zavednega in naprednega učitelja pa mora biti: podpirati le svobodnomiselne kandidate in svobodnomiselne in napredne stranke! Na volilnih shodih tirjajmo od kandidatov, kakošno stališče zavzajajo glede nove šole. Kdor ne stoji na stalu sedanjega državnega šolskega zakona, tega ne moremo in ne smemo podpirati. Nikogar naj ne manjka na volišču!

„Knjižnica za mladino“. — Izšel je 24. snopič, ki prinaša zbirko povestic in poučnih spisov pod naslovom „Savinjski glasi“, katere je uredilo učit. društvo za celjski okraj. — S tem snopičem se pretrga izdajanje te knjižnice na nedoločen čas, ker je doslej deficiita okoli 1400 gld., a do 14.000 snopičev v zalogi. Ko se proda nekoliko teh knjig, da se deficit zmanjša, se bo nadaljevalo; najraje bi izdalo založništvo od meseca mal. srca do konca leta 6 dvojnatih snopičev, da bi bila s tem popravljena tudi zamuda.

Popotnikov koledar za slov. učitelje je izšel in stane: v platno vezan gld. 1'40, z zlato obrezo gld. 1'50; v usnje vezan gld. 1'70, z zlato obrezo gld. 1'80. — Gospod založnik piše:

Doslej jih nismo prodali niti 400 iztisov; ako jih ne prodamo še vsaj 300, bo izguba gotova.

Prosimo torej vse svoje prijatelje med slov. učiteljstvom, naj bi nam pomagali vsaj tu iz deficiita s tem, da odkupijo še teh 300 iztisov, oziroma da pridobé toliko odjemnikov.

Knjige „Matice Slovenske“ za l. 1896. se ravnokar razpošiljajo. Več prihodnjic.

Učinek šolske telovadbe. Pred kratkem je g. dr. Eulenburg priobčil v „Chronik der Zeit“ članek o šolski nervoziteti in preobloži učenja, v katerem pojasnjuje učinek telovadbe pri dušnem napenjanju in preréka, da ima telovadba dobrovoljno delovanje pri učenju. Določba, da se mora telovaditi zaradi tega, da si napeti, utrujeni možgani odpočijejo, je popolnoma napačna in pogubna, kakor je dokazal ineniten fiziolog Maffo v Turinu. Telovadba ne služi niti v pripravo na duševno delovanje, niti v krepilo po dušnem delovanju. Telovaditi se tedaj ne sme pred učnimi urami, ne po teh. Tudi med prenehljajem se ne sme telovaditi ker pri skakanju, plezanju itd. se še kite nategnejo in utrudijo poleg živcev. Jedinii odpočitek napenjajočega dušnega delovanja je mirovanje trupla in jed. Glavna zahteva šolske hygiene je: Dajte mladini dosti hrane in počitka. Le tako se trajno ohrani mladini delavna moč in zdravje.

Jos. Korošec.

Ljudsko šolstvo na Nižje-Avstrijskem: Posl. Vergani s tovariši je stavil glede premembe obstoječega ljudsko-šolskega zakona v dež. zboru dne 25. I. te-le predloge: Prisilni šolski obisk naj traja samo do dovršenega 13. leta. V zadnjem šolskem letu bodi pouk v zimskih mesecih obvezen in imej nalogo naobraženja v poljedelski oziroma obrtni stroki. V ljudskih šolah na deželi, v katere so všolani najmanj pol ure oddaljeni kraji, je uvesti poldnevni pouk s pomnoženim številom učnih ur. Pospéšuje naj se versko-nravna vzgoja mladine. Omisliti je stroga disciplinarna sredstva v svrhu vzdržavanja reda v šoli. Največjo pozornost je obračati na jezikovni in računski pouk. Omeji naj se učna tvarina v meščanskih šolah in uvedó za vse šole jednake knjige. — Najstrožje je ločiti učence po veroizpovedanju in spolu. Krščanske učence naj uče krščanski, židovske pa židovski učitelji. Konečno naj se uvede na vseh šolah nedeljski popoludanski pouk v poljedelskih in obrtnih strokah, katerega se mora udeleževati vsak do dovršenega 15. leta. — Dunajski učitelji so se tem predlogom kar najodločneje uprli.

Kako je z izvrševanjem naše volilne pravice, nam kaže ta-le dogodek: Učiteljvoditelj bi se bil pri zadnjih deželnozbornih volitvah rad udeležil volitve volilnih mož. Ker je bil ta dan šolski dan, je v smislu § 31. šolskega in učnega reda poročal sl. c. kr. okr. šol. svetu v . . . tako-le: „Vdano podpisano šolsko vodstvo uljudno naznanja, da 12. t. m. ne bo šolskega pouka, ker se misli tukajšnji šolski vodja udeležiti volitve vo-

lilnih mōž v . . . " Šolsko vodstvo v . . . 8. XI. 1895. Takoj drugi dan dobi šolski vodja na hrbtu svoje uloge od g. okrajnega glavarja ta-le lastnoročno pisani odlok: „Wird der Schulleitung in . . . mit dem Bemerken zurückgestellt, dass es dem Schulleiter nicht gestattet ist, ohne gesetzlichen Urlaub den Dienstort zu verlassen, bezweise ohne triftige Gründe und die Bewilligung der vorgesetzten Behörde den Schulunterricht zu sistiren.

K. k. Bezirksschulrath . . . am 9. November 1895. — (Podpis glavarjev.)

Dan pozneje pošlje g. okrajni glavar zopet to-le okrožnico:

Krajnim šolskim svetom: C. kr. okr. šol. svēt se je uveril, da se določba § 31. šol. in učn. reda z dnē 20. avgusta 1870 glede podelitve dopusta učiteljem ne izvršuje vselej tako, kakor bi to moralo biti. Mnogokrat daje se učitelju dopust brez pravega vzroka; pouk je vstavljen in to je gotovo kvar šoli. Vsled tega gospoda predsednika opozarjam, da je naprošeni dopust učitelju dovoliti le iz prav teh tehničnih uzrokov, ako je dopust neizogibno potreben, o čemur pa je vselej pravočasno poročati c. kr. okrajnemu šolskemu svētu.

C. kr. okrajni šolski svēt v . . . 10. XI. 1895. (Podpis glavarjev.)

Kdor vé še za kak slučaj, prosimo, naj nam ga čim preje naznani.

Glasbena Matica je izdala za l. 1896. te-le krasne muzikalije: Anton Förster: Pet samospevov s spremljevanjem klavirja. Cena 1 gld. — Fran Gerbič: Trije dvospevi s spremljevanjem klavirja. Cena 1 gld. — Stanko Pirnat: Vspomladna pesem. Mešan zbor. Cena partituri s šestimi glasovi à 1 gld.; posamezni glesovi à 10 kr. Več o teh lepih skladbah bomo izpregovorili v jedni prihodnjih številki.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 137

o. šol. sv. Na štirirazredni šoli v Radečah pri Zidanem mostu je stalno ali začasno popolniti tretja učiteljska služba z letno plačo 500 gld. oziroma četrtá učiteljska služba z letno plačo 450 gld.

Pravilno opremljene prošnje za to službo naj se predpisanim potom semkaj vlagajo do 28. svečana 1897 l.

C. kr. okrajni šolski svēt v Krškem, dnē 28. prosinca 1897.

Št. 178

o. šol. sv. Na trirazredni ljudski šoli (s paralelko) v Leskoveci pri Krškem je stalno ali začasno popolniti 3. učiteljsko mesto z letno plačo 450 gld.

Pravilno opremljene prošnje za to službo naj se predpisanim potom semkaj vlagajo do dnē 6. sučca 1897 l.

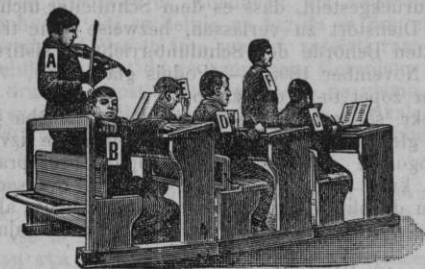
C. kr. okrajni šolski svēt v Krškem, dnē 3. svečana 1897.

Listnica uredništva: G. A. P. na T.: Stenske table še niso dotiskane. Nove pisanke izidejo kmalu. „Pripovedke iz avstrijske zgodovine“ ima v zalogi Miličeva tiskarna; obrnite se na njo. Pozdrav! — G. F. K. v A.: Zemljevid Avstro-ogerske monarhije še ni potrjen. — Zaradi današnjih nujnih člankov in dopisov smo morali za danes vse stalne članke opustiti; nadaljevali jih bomo v prihodnji številki. Prosimo opoštevanja. — Gdč. N. R. v St. C.: Hvala lepa! Bomo uporabili. Brčkone Vas silijo na podstavi § 51. državnega šolskega zakona z dnē 14. vel. travna 1869. l. — Novim naročnikom še lahko postrežemo. Čim več naročnikov bo imel naš list, tem veljavnejši in vplivnejši bo njega glas.

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema gospod Fran Črnagoj v Ljubljani (na Barju).

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. Oznanila in poslanice se računijo za celo stran 10 gld., pol strani 6 gld., $\frac{1}{3}$ strani 4 gld., $\frac{1}{4}$ strani 3 gld., $\frac{1}{8}$ strani 2 gld. Manjši inserati po 15 kr. petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru.

Ivan E. Weixl

v Kamnici pri Mariboru

priporoča svoje higij., c. in kr. priv. šolske klopi in dovoljenje za njih ponarejanje po nizki ceni. — Ta sestav pridobil si je strokovnajaško in zdravniško simpatijo povsem, in je vpeljan že v mnogih šolah avstrij.-ogers. dežel in tudi Nemške države. (5—1)

Razgled gratis in franko.

Brata Eberl,

tovarna oljnatih barv, firneža in lakov; pleskarja
c. kr. drž. in c. kr. priv. južne železnice

v Ljubljani, v Franciškanskih ulicah št. 4.

prevzame ta vsa v pleskarstvo spadajoča dekorativna, stavbinska in po-
hištvena dela. Slavnim krajinim šolskim svetom in šolskim vodstvom priporočata
nebliščeči lak za šolske table.

Delo reelno in fino, izvršitev točna in po najnižjih cenah. (2—2)

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice št. 9

priporočata svojo bogato zalogo izgotovljene moške in ženske obleke v vsaki velikosti ter najboljše perilo in zavratnice po najnižji ceni.

Kdor si kupuje obleko, ogleda naj si najprvo najino zalogo.

Naročila po meri se izvršujejo točno in ceno na Dunaju.

Ilustrovani ceniki se razpošiljajo franko in zastonj. (3—2)

P. i. učiteljstvu znižane cene.

Franc Čuden

urav v Ljubljani, Mestni trg št. 25.

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih žepnih in stenskih ur, budilnikov, prstanov, uhanov, šivalnih strojev od 25 glđ. naprej, biciklov od 125 glđ. naprej.

Popravila se izvršujejo natančno in točno.

Novi cenovniki na zahtevanje franko in zastonj. (4—2)

i. davatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.